

ÅLANDS FÖRFATTNINGSSAMLING

1978

N:o 22

Nr 22.

LANDSKAPSLAG

om tjänstekollektivavtal.

Föredragen för Republikens President den 7 april 1978.

Utfärdad i Mariehamn den 19 april 1978.

I enlighet med landstingets beslut¹⁾ stadgas:

1 kap.

Lagens tillämpningsområde.

1 §.

För fastställande av villkoren i anställningsförhållandet för landskapets och kommunernas tjänsteinnehavare genom tjänstekollektivavtal och för tryggande av arbetsfreden förhandlas på sätt i denna lag stadgas.

Såsom landskapets tjänsteinnehavare anses förutom tjänstemän även personer som står i sådant med tjänsteförhållande jämförligt anställningsförhållande som är huvudsyssla.

Såsom kommunala tjänsteinnehavare anses personer i kommunal tjänst eller i sådant tillfälligt offentligträttsligt anställningsförhållande till kommun som avses i 85 § landskapslagen om kommunalförvaltning i landskommunerna i landskapet Åland (16/56) och i 69 § landskapslagen om kommunalförvaltning i Mariehamns stad (4/61).

Vad i denna lag är stadgat om kommun eller om tjänsteinnehavare i kommun äger motsvarande tillämpning på sammanslutning av kommuner samt på tjänsteinnehavare däri.

2 §.

Angående villkoren i tjänsteinnehavares anställningsförhållande gäller, utan hinder av vad i lag är stadgat, vad därom bestäms genom tjänstekollektivavtal. Tjänsteinnehavare åtnjuter likväl minst de förmåner, beträffande vilka enligt lag sämre villkor för hans vidkommande icke får avtalas.

Till villkoren i anställningsförhållande hänförs icke grunderna för landskapets eller kommunernas ämbetsverks och inrättningsorganisation eller annan reglering av desamma, ej heller inrättande eller indragning av tjänst, myndighets åligganden eller inre arbetsfördelning, arbetsledningen, arbetsmetoderna eller uppkomsten av tjänsteförhållande eller därmed jämförligt anställningsförhållande eller grunderna för deras upphörande.

Avtal får ej ingås om

1) kompetensvillkoren för tjänst, beföringsgrunder, tjänsteinnehavares skyldigheter, disciplin eller tjänstledighet på annan grund än sjukdom eller havandeskap och barnsörd;

2) pensioner, familjepensioner eller därmed jämförliga andra förmåner, hyran för bostad som innehas på grundval av tjänsteförhållande eller nyttjande av landskapet eller kommunen tillhörig annan egendom; ej heller om

¹⁾ Ls framst. nr 10/1977—78.
Lu. bet. nr 12/1977—78.
Stu. bet. nr 14/1977—78.

3) de frågor, beträffande vilka för arbetstagarnas del överenskommelse icke kan träffas genom arbetskollektivavtal.

Beträffande angelägenhet som icke reglerats genom tjänstekollektivavtal samt beträffande i 3 mom. avsedda angelägenheter gäller vad därom är särskilt stadgat eller föreskrivet eller utöver tjänstekollektivavtalet i enskilt fall överenskommet med tjänsteinnehavare som åtnjuter avtalslön.

Sådan bestämmelse i tjänstekollektivavtal som står i strid med 1, 2, 3 eller 4 mom. är ogiltig.

2 kap.

Tjänstekollektivavtal.

3 §.

Förhandlings- och avtalsparter är:

1) på landskapets vägnar, landskapsstyrelsen,

2) på kommunernas vägnar, kommunala avtalsdelegationen,

3) på landskapets tjänsteinnehavares vägnar, sådan registrerad förening, till vars egentliga ändamål det hör att bevaka tjänstemännens intressen i tjänsteförhållanden (tjänstemannaförening) och med vilken landskapsstyrelsen efter att vid behov ha hört berörda organisationer prövar ändamålsenligt att ingå avtal,

4) på kommunala tjänsteinnehavares vägnar, sådan registrerad förening, till vars egentliga ändamål hör att bevaka tjänsteinnehavarnas intressen i kommunala anställningsförhållanden (tjänsteinnehavarförening) och med vilken avtalsdelegationen efter att vid behov ha hört berörda organisationer prövar ändamålsenligt ingå tjänstekollektivavtal.

I angelägenhet vari överenskommelse får träffas genom tjänstekollektivavtal kan kommunala avtalsdelegationen bemyndiga kommun eller kommunalförbund att för egen del ingå tjänstekollektivavtal inom de gränser avtalsdelegationen bestämmer.

Angående kommunala avtalsdelegationens organisation och verksamhet stadgas i landskapslagen om kommunala avtalsdelegationen (24/78).

Angående förhandlingsproceduren samt om förfarandet för tryggnad av arbetsfreden eller om annat sådant förfarande kan särskilt avtal (huvudavtal) ingås. Om detta avtal gäl-

ler vad om tjänstekollektivavtal är stadgat, såframt ej annat följer av 6 § 1 mom.

4 §.

Tjänstekollektivavtal skall ingås skriftligen. Avtal kan ingås även sålunda, att avtalets innehåll uppges i det vid förhandlingarna mellan förhandlingsparterna förda protokollet, vilket styrkes på överenskommet sätt.

Medför tjänstekollektivavtal merutgifter för landskapet, för vilkas godkännande erfordras beslut av landstinget, skall avtalet underställas landstinget för godkännande såsom därom är särskilt stadgat.

5 §.

Bundna av tjänstekollektivavtal är:

1) landskapet,

2) kommuner och kommunalförbund samt kommunala avtalsdelegationen,

3) de tjänstemanna- och tjänsteinnehavarföreningar som ingått tjänstekollektivavtal eller som efteråt med samtycke av tidigare parter i avtalet skriftligen biträtt detsamma,

4) de registrerade föreningar som direkt eller genom mellanled är eller under avtalets giltighetstid varit underföreningar av i 3 punkten avsedda tjänsteinnehavarföreningar, och

5) de tjänsteinnehavare som är eller under avtalets giltighetstid varit medlemmar i av avtalet bunden förening.

Landskapet, kommun eller kommunalförbund får, med undantag av ovan i 2 § 4 mom. avsedda enskilda fall, ej inom tjänstekollektivavtals tillämpningsområde bestämma eller överenskomma om sådana villkor i anställningsförhållandet för tjänsteinnehavare, som står utanför tjänstekollektivavtalet men utför i avtalet avsett arbete, att de strider mot tjänstekollektivavtalet.

Vad i 1 och 2 mom. är stadgat skall iakttagas endast försåvitt landskapet, kommun, tjänsteinnehavarförening eller tjänsteinnehavare icke är bunden av tidigare, på andra villkor ingånget tjänstekollektivavtal eller såframt den krets tjänstekollektivavtalet binder icke är begränsad i avtalet.

6 §.

Tjänstekollektivavtal som icke ingåtts för viss tid kan av den som är part i avtalet

uppsågas, varvid uppsägningstiden är tre månader, såvida ej annat överenskommits. Tjänstekollektivavtal som slutits för längre tid än fyra år gäller efter förloppet av fyra år såsom tjänstekollektivavtal vars giltighetstid icke är bestämd. Vad här är sagt gäller även huvudavtal. Uppsägningstiden för dess vidkommande är likväl sex månader.

Samma uppsägningstid som part i avtalet har i 5 § 1 mom. 4 punkten avsedd förening, om den upphört att vara underförening av förening som är part i avtalet. Underförening är likväl bunden av tjänstekollektivavtal under samma tid som ovan avsedd förening vilken är part i avtalet.

Uppsägning skall ske skriftligen.

7 §.

Även om tjänstekollektivavtal upphört att gälla, skall däri upptagna villkor för anställningsförhållande fortfarande iakttagas intill dess nytt avtal ingåtts och trätt i kraft, såframt ej annat överenskommits eller följer av 2 § 4 mom.

3 kap.

Arbetsfred och arbetstvister.

8 §.

Annan stridsåtgärd, som angår gällande anställningsförhållande, än lockout eller strejk får ej vidtagas. Även dessa är förbjudna, om syftet med dem är att påverka andra angelägenheter än sådana, som enligt 2 § kan vara föremål för avtal, eller om så är särskilt stadgat i lag.

Med lockout avses av landskapet, kommun eller kommunalförbund föranstaltad och med strejk av tjänsteinnehavarförening mot landskapet, kommun eller kommunalförbund riktad arbetsinställelse, som har till ändamål att utgöra påtryckning på motparten i arbetstvisten genom att avbryta utförandet av de av arbetsinställelsen omfattade tjänsteinnehavarnas samtliga tjänsteåligganden med nedan stadgade begränsningar.

Landskapsstyrelsen eller kommunala avtalsdelegationen besluter för landskapets respektive kommuns och kommunalförbunds vidkommande om inledande av lockout.

Tjänsteinnehavare får delta i strejk endast med stöd av beslut av tjänsteinnehavarförening som utlyst strejken.

9 §.

Av tjänstekollektivavtal bunden får icke medan avtalet gäller vidtaga stridsåtgärd som angår avtalets giltighet, bestånd eller rätta innebörd eller för avgörande av tvist med anledning av ett på avtalet grundat anspråk, för ändring av gällande avtal eller för åstadkommande av nytt avtal.

I 1 mom. avsedd förpliktelse till arbetsfred kan utvidgas i tjänstekollektivavtal. Förpliktelsen till arbetsfred gäller även förening, vars i 5 § 1 mom. 4 punkten nämnda underförening med föreningens samtycke ingått tjänstekollektivavtal. Förefintligheten av ovan i 3 § 4 mom. avsett avtal eller annat avtal, som ingåtts uteslutande för reglering av specialfrågor, hindrar icke att stridsåtgärder inledes för åstadkommande av nytt avtal angående andra frågor, såframt ej annat är avtalat.

10 §.

Tjänstemanna- och tjänsteinnehavarföreningar är skyldiga att övervaka att underlydande föreningar och tjänsteinnehavare avhåller sig från i 8 § förbjudna stridsåtgärder.

Av tjänstekollektivavtal bunden förening är skyldig att tillse, att underlydande föreningar och tjänsteinnehavare som berörs av avtalet icke bryter mot den förpliktelse till arbetsfred varom stadgas i 9 § eller mot bestämmelserna i avtalet.

Förening enligt 1 eller 2 mom. åvilande skyldighet innebär även att föreningen icke får stödja eller främja förbjudna stridsåtgärder eller på annat sätt medverka till sådana åtgärder utan är pliktig att söka avveckla dem.

11 §.

Kommunala avtalsdelegationen åligger att övervaka, att kommunerna och kommunalförbunden iakttaga stadgandena i denna lag och bestämmelserna i tjänstekollektivavtal. Angående övervakningsskyldigheten gäller på motsvarande sätt vad i 10 § är stadgat om tjänsteinnehavarförenings skyldighet att övervaka underlydande föreningar.

12 §.

Tjänsteinnehavare är icke skyldig att utföra åligganden vilka berörs av tillåten lockout eller strejk eller av sådan blockad som

gäller angelägenheter vilka enligt 2 § kan vara föremål för avtal. Tjänsteinnehavare som icke omfattas av arbetsstrid skall fullgöra sina sedvanliga tjänsteplikter, varjämte han är skyldig att utföra skyddsarbete. Vad i 8 § 2 mom. är stadgat hindrar icke tjänsteinnehavare som omfattas av arbetsstrid att utföra skyddsarbete.

Med skyddsarbete avses arbete som vid arbetsstrid är oundgängligt för förhindrande av fara för medborgarnas liv eller hälsa eller för skyddande av sådan egendom, som särskilt utsättes för fara till följd av arbetsstriden.

4 kap.

Påföljder av brott mot tjänstekollektivavtal och stadgandena i denna lag.

13 §.

Av tjänstekollektivavtal bunden, som medvetet överträder bestämmelserna i avtalet, kan av arbetsdomstolen ådömas plikt.

Förfar landskapet, kommunala avtalsdelegationen, kommun eller kommunalförbund i strid med stadgandena i 8 eller 9 § eller underlåter att iakttaga vad i 11 § är stadgat, skall den felande om ej annat är föreskrivet i tjänstekollektivavtal, i stället för skadestånd betala plikt. Detsamma gäller, om tjänstemanna- eller tjänsteinnehavarförening förfar i strid med stadgandena i 8 eller 9 § eller underlåter att iakttaga vad i 10 § är stadgat. Stadgandena i detta moment skall dock ej tillämpas på förening som lämnat i 9 § avsett samtycke.

Plikt får för landskapet, kommunala avtalsdelegationen, kommun, kommunalförbund eller förening uppgå till högst 50.000 mark och för tjänsteinnehavare till högst 200 mark.

14 §.

Då plikt ådömes, skall hänsyn tagas till alla föreliggande omständigheter, i synnerhet till skadans storlek och graden av skuld. Har i 13 § avsett förfarande varit av ringa betydelse eller har det ägt rum under för mildrande omständigheter, behöver plikt icke ådömas.

Plikt tilldömes, såvida ej annat är föreskrivet i tjänstekollektivavtalet, den som lidit skada eller, om ingen skada uppkommit, den part på vars yrkande domen givits. Finns

det flera till plikten berättigade parter, skall i domen, med beaktande av storleken av den skada som drabbat envar av dem och deras medlemmar och dem som de företräder, bestämmas hur det utdömda beloppet skall fördelas mellan parterna.

15 §.

Har bestämmelserna i tjänstekollektivavtal så väsentligt åsidosatts, att det icke rimligtvis kan fordras, att de övriga av avtalet bundna skall kvarstå i avtalsförhållandet, kan arbetsdomstolen förklara avtalet omedelbart hävt.

Har avtal på talan mot någon tjänstemanna- eller tjänsteinnehavarförening förklarats hävt, kan avtalet inom två veckor uppsägas jämväl gentemot övriga föreningar.

Har avtal på föreningens talan förklarats hävt, äger även annan förening, som är part i avtalet eller som har uppsägningsrätt enligt 6 § 2 mom., rätt att inom två veckor uppsäga avtalet.

Sålunda uppsagt avtal upphör omedelbart att gälla.

16 §.

Tjänsteinnehavares deltagande i en av tjänsteinnehavarförening vidtagen stridsåtgärd med stöd av föreningens beslut skall icke anses som brott i tjänsten, ej heller som sådan handling, som kan bestraffas i disciplinär väg.

5 kap.

Särskilda stadganden.

17 §.

Tjänsteinnehavare får icke utan synnerligen tvingande skäl hindras att i egenskap av företrädare för tjänsteinnehavarförening delta i förhandlingar som avses i denna lag.

18 §.

Till tjänsteinnehavare som omfattas av arbetsstrid erlägges icke avlöning eller andra ekonomiska förmåner för den tid arbetet är inställt till följd av stridsåtgärd mot landskapet, kommun eller kommunalförbund. Sådana förmåner utgår ej heller till tjänsteinnehavare som omfattas av lockout som ut-

lysts av landskapet, kommun eller kommunalförbund. Tjänsteinnehavare äger likväl rätt att nyttja tjänstebostad medan arbetsstrid pågår.

19 §.

Tjänsteinnehavare får icke genom besvär söka ändring i myndighets beslut i ärende som avses i 2 § eller bringa det till handläggning genom anspråk på rättelse eller såsom förvaltningstvistemål, om han eller tjänsteinnehavarförening äger rätt att anhängiggöra ärendet vid arbetsdomstolen.

20 §.

På de terminer som avses i denna lag tillämpas stadgandena i lagen om beräkning av laga tid (FFS 150/30).

Mariehamn den 25 januari 1978.

21 §.

Landskapsstyrelsen och kommunala avtalsdelegationen skall inom en månad efter det tjänstekollektivavtal undertecknats översända avskrift därav till riksförlikningsmannabyrån.

22 §.

Närmare stadganden om verkställigheten och tillämpningen av denna lag utfärdas vid behov genom landskapsförordning.

23 §.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1978.

Av verkställigheten av lagen förutsatta åtgärder kan vidtagas innan lagen träder i kraft.

På landstingets vägnar:

FOLKE WOIVALIN
talman

Nils Dahlman
vicetalman

Viktor Arvidsson
vicetalman

Nr 22, utgiven från tryckeriet den 11 maj 1978.
Mariehamn 1978 — Ålands Tidnings-Tryckeri Ab
Nytryckt den 16 februari 1981
Nytryck den 7 mars 1990.